

მომხატველი, რ—შიც მოთხოვნების დაკმაყოფილება ხდება; მაგ., სიტყვა „დედა“ ნიშნავს: ხელში ამიყვანე, მაჭამე, მომეცი და სხვა ასეთი „ერთსიტყვიანი“ წინადადებები / ვ. შტერნი / აფექტურ—ემოციურ მდგომარეობას აღნიშნავენ და ამიტომ მათ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობა არა აქვთ. სოციალური ქცევა: პირველად თავს იჩენს სხვისი „გამომხატველი მოძრაობის“, გაგებაში მაგ., დედის ლიმილზე ბვი ილიმება, სხვა ბვის ტროლზე — ტროს, ქცევის განვითარებაში განსაკუთრებულ როლს მეტყველება ასრულებს, წლის მეორე ნახევრიდან და, განსაკუთრებით, წლის ბოლოს „ერთსიტყვიანი“ წინადადებით იგი სხვას აგებინებს თავის სურვილებს / ამყარებს კონტაქტს / . წაბაძვა: ამ პერიოდში დამახასიათებელია წამბაძველობა, რომელმაც მეცხრე თვეში ქცევის დომინანტურ ფორმად იქცევა ბვი ბაძავს აღ—ნს: მაგ., თავზე გაზეთს იღებს ქუდის მსგავსად, ქალაღით ბერტყავს სკამს და სხვა მოქმედება „ფუნქციური ტენდენციის“ გამოვლინებაა და ორგანიზმის გავარჯიშებას ემსახურება. თამაში: გარდა წაბაძვისა მეექვსე თვიდან ბვი იწყებს ე. წ. „ექსპერიმენტულ თამაშს“ / სათამაშოების მტვრევა, ქალაღდის ხევა და სხვა / ; ინტელექტი: ზემოაღნიშნული რეცეფციის აქტები / ჯვრეტა, ტაცება / და ფუნქციითა მოქმედებები / შეგრძნება, აღქმა, მეხსიერება, ექსპერა თამაში და სოც. ქცევა, მეტყველებითი კონტაქტების დამყარება, წაბაძვა / — ინტელექტის განვითარების წინამოსამზადებელი საფეხურია. აღნიშნულ პერიოდში ბვი ახერხებს საგანთა შორის დამოკიდებულების დადგენას და მიზნის მისაღწევად საგნის იარაღად გამოყენებას / ძაფის საშუალებით საგნების მოწევა, ე. ბიულერის ცდა / .

წ

წაბაძვა — იხ. მიბაძვა .

წარმოდგენა — არის წარსულში აღქმული საგნის ან მოვლენის ხელახალი განცდა, მისი ფიზ. კორელატის აწმყოში ცნობიერებაზე ზემოქმედების გარეშე. წ—ში სუბ—ტი განიცდის საგანს / მოვლენას / მისი ხატის სახით, „შინაგანი ხედვით“, ე. ი. სწავანს იგი ახლად კი არ აღიქვამს, არამედ წინათ აღქმულის ხატს თავისი „შინაგანი ხედვის“ წინაშე აყენებს — წარმოდგენს მის შინაარსს ასეთია მოგონების საფუძველზე ცნობიერებაში გაჩენილი შინაარსები, ქსახეები / რეპრეზენტატები / . წარსულის განცდა მეხსიერებაში წ—ების სახითაა შენახულა. წ—ში მოცემული ხატი აღქმაში მოცემულთან მთლად იდენტური არ არის. აღქმის ცოცხალ სახესთან შედარებით წ—ის ხატი უფრო მკრთალია, აღქმის სიზუსტე და სიცხადე აკლია. წ—ის კონკრეტული შინაარსი საგნის აღქმის ზუსტი გამეორება არ არის, არამედ გარკვეული კატეგორიის სა-

განთა ზოგადი სახეა /იხ. ზოგადი წარმოდგენა/ -1 წ. შეიძლება ან აღქ-
მამ გამოიწვიოს, მაგა, აღვიქვამ სურათს და მიჩნდება მეგობრის წ., რ-
თან ერთადაც ეს სურათი წინათ დამითვალეირებია, ან შეიძლება არსე-
ბულმა წ-ამ სხვა წ. გამოიწვიოს, ე. ი. აღმიძრას მასთან დაკავშირებულ
მოვლენათა წ. და სხვა /იხ. ასოციაცია წარმოდგენათა/ .

წ. მხოლოდ იმ შინაარსისა შეიძლება, რ-იც ოდესმე ყოფილა აღქ-
მულია. არასოდეს არაღქმული საგნების წ. არ შეიძლება, მაგა, უსინათ-
ლოს /ბრმას/, რ-აც ფერი არასოდეს არ უნახავს, ფერის წ. არ შეუძ-
ლია ზღაპრებისა და მითების არარეალური პერსონაჟები ოდესმე სხვა-
დასხვა აღქმაში მოცემულ საგანთა ელემენტების კომბინაციებით მიღე-
ბული სახეებია, მათი გაერთიანება ჩვენი ფანტაზიის შემოქმედებაა /იხ.
აგლუტნაცია, ფანტაზია/ .

წ-ას თან ახლავს დარწმუნებულობა, ცოდნა, რომ წარმოდგენილი
ობიექტი არ იმყოფება ამჟამად მის წინაშე, ე. ი. არ არის აღქმა. /ჰა-
ლუტნაცია კი სუბ. თავისი წარმოდგენის საგანს რეალურ არსებობას მი-
აწერს/. ეიდეტური ხატის წარმოდგენად მიჩნევა სადაოა /იხ. ეიდეტუ-
რი ხატი/ .

განასხვავებენ წ-ებს ვიზუალურს, აკუსტიკურს, კინესთეტურს,
მოტორულს და სხვა. იმის მიხედვით, თუ რომელი მოდალობის წარმო-
დგენისადმი აქვს სუბ-ს მეტი მიდრეკილება, ამყარებენ შესატყვისი
წ-ის ტიპს. ზოგი მოტორული ტიპის სუბ-ის წარმოდგენისათვის, ისე,
რ-რც შესატყვისი აღქმისათვის, დამახ. წარმოდგენილი მოძრაობის შე-
სრულებისადმი მიდრეკილება /მაგა, დამთქნარება, სიცილი და სხვა/ იხ.
იდეომოტორული კანონი .

წ-ის ის უპირატესობა აღქმის წინაშე, რომ ის საგანს მიჯაჭვული
არ არის, თავიდან იყო შენიშნული და ამიტომ მას აღ-ნის სულიერ ცხო-
ვრებაში, მაღალი შეფასება ეძლეოდა. ასოციაციური ფს-გია წ-თა ასო-
ციაციას განიხილავდა, რ-რც ყოველგვარ ფს-კურ მოვლენათა დაკავში-
რების უზოგადეს პრინციპს; წ-თა ასოციაციური თანამიმდევრობა აზ-
როვნების განმსაზღვრელად ითვლებოდა. წ-ს მოტივაციის /მიზნის/ ფუნ-
ქციას მიაწერდნენ, გაჩნდა მთელი სულიერი ცხოვრების წ-აზე დაფუძნე-
ბის მისწრაფება, მაგა, ი. პერბარტი მთელ სულიერ ცხოვრებას განიხილავ-
და, რ-რც წ-თა მექანიკას. წ-ის ასეთ ჰიპოსტაზირებას, მთელი ფს-
კური ცხოვრებისათვის მისი საყოველთაო მნიშვ-ბის მიწერას, წინ აღუ-
დგა ვიურცბურგის სკოლა. ის ექსპერ. მონაცემების საფუძველზე ამტკი-
ცებდა, რომ აზროვნება არამც თუ არ დაიყვანება წ-ზე, არამედ აზრო-
ვნების პროცესი ისედაც არ შეიცავს წ-ას, რომ აზროვნება თვალსაჩი-
ნო შინაარსებს მოკლებული წმინდა ცოდნაა. შემდგომმა ფს-გიურმა

კვლევამ წ-ის სრული გამორიცხვა აზროვნების პროცესიდან არ გაიზიარა და თვალსაჩინო და არათვალსაჩინო შინაარსებს შორის კავშირის არსებობა აღიარა.

ფსიქოანალიზში წ. ლიბიდოზური ენერგიის რეპრეზენტატად ითვლება.

წარმოსახვა - იხ. ფანტაზია.

წვრთნა - სწავლის თავისებური სახე, რ-იც სპეციფიკურია ცხოველისათვის. გულისხმობს ისეთი რეაქციების შექმნას, რ-ებიც ავტომატურად ჩნდება გარკვეული გამლიზიანებლის საპასუხოდ. წ-ის გზით მიღებული ქცევა ინსტინქტური ქცევისაგან იმით განსხვავდება, რომ იგი მაინც ერთგვარ სწავლას საჭიროებს. გონიერი მოქმედებისაგან განსხვავდება იმით, რომ აზროვნების მონაწილეობას ანუ წინასწარ წარმოდგენას არ საჭიროებს. წ-ს, რ-აც მეთოდს, იყენებენ განსაკუთრებით ცხოველთა ფს-გიაში, ცხოველთა ქუნარის, მაგა აღქმის, გამლიზიანებლების ერთმანეთისაგან გარჩევის და სხვა ფუნქციების კვლევის მიზნით. წ., როგორც მეთოდი იმაში მდგომარეობს, რომ ცხოველს გარკვეული ინსტინქტური ან უპირობო რეფლექსების საფუძველზე უმუშავებენ ახალ ქცევას - პირობით რეფლექსს.

წითელ-მწვანე ფერებისადმი სიბრმავე-იხ. დალტონიზმია.

წინაპუბერტატული პერიოდი - იხ. პუბერტატული პერიოდი.

წინალოგიკური ანუ პრალოგიკური აზროვნება - იხ. მაგიური აზროვნება.

წნევის ანუ წოდვის შეგრძნება - იხ. შეხების შეგრძნება.

წონასწორობის ანუ სტატიკური შეგრძნება - აღ-ნის სხეულის სიგრძეში მდებარეობის, მოზის/ დარღვევის შეგრძნება. თავისებური დიფუზიური განცდა, რ-იც თან სდევს სხეულის ვერტიკალური მდგომარეობის ყოველ დარღვევას /მაგ., თავბრუსდასხმა ირგვლივ ტრიალის შედეგად, ზღვის ღელვის დროს გემზე/. როცა ადამიანი მოულოდნელად რაიმეს ფეხს წამოჰკრავს, სხეული კარგავს სტაბილურ ვერტიკალურ მდგომარეობას და წაბარბაცდება /შექანდება/. მაგრამ სხეული იმ წუთშივე ისწრაფვის დაიბრუნოს თავისი ჩვეული მდგომარეობა. აი, ის შეგრძნება, რომელიც სხეულის ვერტიკალური მდგომარეობის დაკარგვის მომენტში ჩნდება - წონასწორობის შეგრძნების განცდაა. ეს განცდა მეტად დიფუზური და ინტიმურია /და უზნაძე/. მისი დაწვრილებითი ფს-გიური დახასიათება ჯერჯერობით ჯეროვნად არცაა დადგენილი.

წ. შ-ის ინფორმაცია ც. ნ. ს-ში მოაქვს ყურის ვესტიბულარულ აპარატში კერძოდ, მის კარიბჭესა და სამნახევარ რკალოვან არხში მოთავსებულ რეცეპტორებს, რის შედეგადაც ც. ნ. ს-ში წარმოიშობა წონას-

წირობის აღდგენის რეფლექსი, რ—იც იწვევს სხეულის ვერტიკალური მდგომარეობის აღდგენისათვის საჭირო ჩონჩხის მუსკულატურის კოორდინირებულ ტონურ შეკუმშვებს.

წყვილური ასოციაციის მეთოდი— იხ. ასოციაციური ექსპერიმენტი.

ჭ

ქარბი ენერჯის თეორია — იხ. თამაში.

ჭვრეტის ინტერესი — ქცევის ერთ—ერთი ფორმა აღრეული ბავშვობის ასაკში / „ძუძუს ბავშვობის ხანა“/, დაბადებიდან მესამე — მეოთხე თვეს ბ—ვის სოლიფსური მდგომარობიდან გამოსვლასთან დაკავშირებით იღვიძებს პერკუპტული ინტერესი. თავს იჩენს საგნის დაყინებითი ქვრეტა, იგი ქცევის დომინანტურ ფორმად იქცევა ბ—ვი გამლიზიანე—მელს თვალს ადევნებს, ბრწყვიალა საგნის დანახვისას ტირილს წყვეტს, საგანს აშტერდება ქვრეტის ზეგავლენით ბ—ვი ეჩვევა კისრისა და თვალის მოძრაობის აქტიურ გამოყენებას—უვითარდება აკომოდაცია და კონვერგენცია ქვრეტისგან ბ—ვი ეჩვევა საგნისათვის დამახასიათებელი ნიშნების აღწერა, ფორმა/გამოყოფასა. 2—3 წლის ასაკში, /სკოლის წინარე ასაკის წინა პერიოდი/, ის კვლავ ქცევის დომინანტურ ფორმად რჩება, ოღონდ სხვა შინაარსით და სხვა დანიშნულებით. აჭ მას საგნის „აზრის მნიშვნელობის“ ცნობიერება უღვეს საფუძვლად და ემსახურება ინტელექტუალური ფუნქციების გავარჯიშება—განვითარებას.

კეუასუსტობა— იხ. ოლიგოფრენია.

კრელი ფერები— იხ. ფერის შეგრძნება.

ხ

ხალხთა ფსიქოლოგია— ფს—გიის დარგია. იკვლევს ხალხთა შემოქმედების ძეგლებს /პროდუქტებს/—ენას, მითს, ხელოვნებას, უფლებას, რელიგიას, ადათ—ჩვეულებასა. ხა) ფს—გიას, რ—რც მეცნიერული კვლევის საგანს, მეცხრამეტე საუკუნის ნახევრიდან ჩაეყარა საფუძველი; დამაარსებლად ითვლებიან მ. ლაცარუსი /1824—1908/, რ—მაც გამოსცა წიგნი „ხალხთა ფს—გიის ცნებისა და მისი შესაძლებლობების“ შესახებ /1856/, და ჰ. შტაინთალი /1823—1899/, რ—თან ერთადაც ლაცარუსი სცემდა უურნალს: Zeitschrift f. ~~Volkerpsychol.~~ und Sprachwissenschaft. მათ ამით დიდი მასალა დააგროვეს და ხ. ფს—გიას შეუქმნეს კვლევის ნიადაგი. ხ. ფს—გიის კორიფე შაინც ვ. ვუნდტია, მისი მრავალტომიანი მონუმენტური ნაშრომი „ხალხთა ფსიქოლოგიის“ გამოცემა დაიწყო 1900 წელს და გაგრძელდა ვუნდტის გირდაცვალებამდე /1920 წ./ ვუნდტი ხ. ფს—ს ექსპერიმენტულ ფს—გიას